

ТРИДЦЯТЬ ШОСТА ВСЕАМЕРИКАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ВЧИТЕЛІВ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Щороку на початку жовтня на гостинній оселі СУМ в Елленвіл, штат Нью-Йорк, відбуваються конференції вчителів шкіл українознавства в Америці.

Так і в цьому році протягом 5, 6, 7 жовтня 2012 р. зібрались учителі, директори та управа Шкільної Ради, аби обговорити стан шкільництва та подати пропозиції до покращення роботи та навчання у школах.

Перший день, у п'ятницю 5 жовтня, відкрився засіданням директорів, на якому були присутні директори із 10 шкіл та кілька учителів. Зустріч офіційно розпочав привітальним словом голова Шкільної Ради д-р Євген Федоренко. Він повідомив, що у нашій системі існує 39 шкіл українознавства, з них 8 – 12-класних, 12 – 11-класних, 1 – 10-класна, 7 – 8-річних, 6 – 7-річних та 4 факультативи.

У 2011–2012 н. р. навчалось 2450 учнів, їх вчили 365 учителів. Наша шкільна система ке-

рується правильниками, які затвердила Шкільна Рада. Є. Федоренко висловив думку, що, на превеликий жаль, не всі вчителі є достатньо поінформовані про права, рішення та навчальні приписи, навчальні курси та конференції, про що необхідно подбати директорам та дорадникам шкіл.

Управа Шкільної Ради намагається усе зробити, аби у школах працювали талановиті, кваліфіковані і добре обізнані вчителі. Для цього проводить курси підвищення кваліфікації на оселі Союзівка під час літа протягом двох тижнів, а також такі конференції, щоб мати добру нагоду поділитися досвідом, дати пропозиції для покращення навчання, висловити зауваги. Бо тільки у спільній праці може бути добрий, позитивний та результативний ефект навчання для наших учнів, адже їм нелегко вивчати свою мову на чужині. І кожна українська громада має усвідомити, що саме школа – основне джерело

виховання майбутнього покоління у діаспорі. Бо мова, знання про Україну дають можливість дітям усвідомлювати цінність минулого і добре дбати про майбутнє.

Є. Федоренко надав слово директорам для звітів про стан кожної школи.

Пан В. Боднар, директор школи в м. Парма, штат Огайо: школа має 11 класів навчання, 2 класи садочку, передшкілля а також дві двомовні класи. Навчається 180 учнів, працює 27 учителів, 3 священики. Має свій веб-сайт. Є деякі проблеми з приміщенням, не вистачає достатньо класів для навчання. Проводяться загальноприйнятні свята – Дні пам'яті Шевченка, День матері, День першокласника, Дні пам'яті жертв Голодомору, Матуральний вечір.

Школу українознавства у м. Йонкерс представила директор Світлана Хмурковська, яка повідомила, що у 2011–2012 н. р. навчалось 102 учні із 75 родин, працює 14 учителів та 1 катехит. Навчання 11-класне та садочок. Підручники використовуються в основному рекомендовані Шкільною Радою, для молодших класів деякі замовляються в Україні. У жовтні 2011 р. мали організовану поїздку до театру в Ланкастер у Пенсильванії на виставу «Джозеф», у якій взяли участь учні старших класів, учителі та інші члени громади. Кінцеві іспити, на яких був присутній дорадник д-р Ю. Гаєцький, успішно здали 4 учні.

У вересні приїжджав на зустріч український письменник Василь Шкляр – автор книги «Чорний ворон». Школа у Йонкерсі мала честь бути господарем Матурального бенкету–2012 метрополії Нью-Йорка, що включає 10 шкіл українознавства із трьох штатів: Нью-Йорка, Нью-Джерсі, Коннектікут.

На свята було представлено 39 матурантів. Школа готується до проведення Ювілейного бенкету на честь 60-ліття свого існування.

Пан Петро Терещук, директор школи в Трентоні, Нью-Джерсі: школа існує лише 6 років, але має вже 45 учнів, кінцеві іспити успішно здали 5 учнів, навчання у школі – 12-класне, у вчительському колективі переважають кваліфіковані педагоги з України.

Пан Андрій Перекліта, директор школи в м. Детройті, повідомив, що в їхній школі 134 учні, 18 учителів, 12 додаткових учителів, 9 із них є випускниками школи українознавства. Він зауважив, що національне виховання проходить не даремно, бо можна пишатися такими учителями, які мають власний досвід навчання у такій школі. У 2013 р. до матури готується 7 учнів.

Є. Федоренко представив нового директора у Бавн-Бруці, Нью-Джерсі, пані Галину Маринець. Вона розпочала свій виступ із вдячності директору п. Роману Гірняку, який був попередником і вклав велику працю для розвитку школи.

У школі навчалось у 2011–2012 н. р. 59 учнів та вчили 12 учителів. «Весь учительський колектив намагається підібрати найефективніші методи навчання, урізноманітнити робочий день учнів», – повідомила п. Галина. Основними питаннями до вироблення методів є: що цікавить дітей, як вони міркують. Викликати інтерес до вивчення культури України. Також школа проводить усі традиційні свята шкільного та релігійного календарів.

Тетяна Прятка, директор школи у м. Стемфорд, Коннектікут, поділилась такою інформацією: навчання в школі 12-річне, у попередньому

році навчалось 78 учнів, програма включає урок музики і співу, як і в багатьох інших школах, підручники використовуються пропоновані Шкільною Радою і частково замовляються з України. Із усієї кількості дітей 90% народжені в Україні.

Директор школи в м. Пассейку, Нью-Джерсі, пані Тетяна Федак: у школі навчається 139 учнів, навчання є 11-річним, працює 15 учителів, успішно здали кінцеві іспити 7 матуристів. Була проведена виставка національного одягу, а також виробів мистецтва трипільської культури.

Пані Ірина Чуян, директор школи СУМ із Нью-Йорка, розповіла, що у школі навчається 51 учень, деякі класи є малочисельні і вимушені бути зведені (для прикладу, 5–6–7). Школа плянує взяти відповідальність бути господарем Матурального бенкету–2013 р. метрополії Нью-Йорк.

У Гардфорді, Коннектікут, у попередньому навчальному році було 68 учнів, матуру здали 9 учнів, працює 12 учителів. Директор п. Світлана Марків поділилась своєю думкою, що дуже важко поєднати навчальний процес і підготовку до традиційних свят. Це потребує багато часу, а школа все-таки є навчально-освітньою установою.

Д-р Яськів, директор школи в м. Клівленді, штат Огайо, сказав, що учнів у 2011–2012 н. р. було 134, учителів – 14. Співпраця між батьківським та вчительським колективами є добре налагоджена.

Зі звітів директорів можна зробити висновок, що кожна школа має добре відпрацьовану систему, учні забезпечені підручниками, у більшості шкіл учителі професійно-дипломовані та їх кількість переважає з новою хвилі. Але поряд з успіхами залишаються деякі проблеми – недостатньо приміщень для навчання, не вистачає фінансування, не всі потенційні учні на місцях існування шкіл мають бажання відвідувати їх.

Загалом робота першого дня сесії була проведена успішно і продуктивно. На завершення Є. Федоренко додав, що необхідно налагодити інформаційні джерела для директорів та учителів, та усім подякував за плідну співпрацю.

Другий день конференції розпочав свою роботу 6 жовтня. Привітальним словом його урочисто відкрив Є. Федоренко. Усі 52 делегати вшанували хвилиною мовчання вчителів, які відійшли у вічність, а також дружину Ю. Гаєцького (заступника голови Шкільної Ради), яка померла у вересні 2012 р.

Пані Валентина Каплун зачитала протокол з попередньої, 35-ї, конференції. Пан Патриляк, голова сесії, надав слово для доповіді «80-ліття Геноциду в Україні» Є. Федоренку.

У своєму виступі Є. Федоренко розповів про причини та жахливі факти однієї з найстрашніших в історії людства трагедій. «Саме бурхливий розквіт у 1917–20 роках державно-політичного відродження та зростання національно-культурної свідомості в Україні спонукало до занепокоєння комуністично-московських самодержавників. Добре усвідомлюючи небезпеку зростання українського націоналізму, советська влада «майстерно» опрацювала свій план». Ми всі добре обізнані з фактами, які свідчать про страшні наслідки цієї акції. Жахаючим є те, що радянська влада усіма силами і засобами намагалась приховати фактичні відомості диявольського плану народобивства в Україні в 1932–1933 рр. Та правда має право на існування.

Важкими зусиллями треба цю правду довести до відома суспільства. Та все ж таки 28 листопада 2008 р. Верховна Рада України ухвалила Закон про Голодомор 1932–1933 років в Україні. У 2011 р. Голодомор офіційно визнаний Геноцидом 23 країнами. І тільки у спільній співпраці та підтримці, у роботі над проектом «Розповсюдження правди про Голодомор-Геноцид» ми зможемо досягнути головної мети – правильно виховати наше молоде підрастаюче покоління, щоб навчити оцінювати історичні факти і не повторювати жахливих помилок у майбутньому.

Після головної пленарної частини учителі розділились на сесії молодших та старших класів. Пані Марія Поліщук була головою засідання учителів молодших класів. Добре зорганізована робота дала можливість вислухати багатьох учителів. Пан М. Дупляк порушив тему каліграфії та плянування уроку. Люба Витвицька, Люба Мельник, Уляна Ганущак, Оля Медицька, Оля Михайлюк, Мирослава Пухняк, Галина Книш, Ірина Пиндус, Ірина Столяр, Віктор Курилик розповіли про методичний та практичний досвід роботи з дітьми молодшого віку. Йшлося про каліграфію, застосування ігрових занять для закріплення матеріалу, використання наочних матеріалів, вивчення віршів напам'ять та багато інших цікавих пропозицій щодо покращення навчального процесу. Запрошений гість – д-р Осип Мороз (у минулому учитель та директор) – проаналізував специфіку навчання і віднаходження українських талантів, що має велику вартість у суспільстві.

На завершення п. Надія Ковтун та п. Люба Мельник з м. Випані привітали усіх з Днем учителя, який припадає на першу неділю жовтня, і зичили щирі побажання.

Під час сесії у старших класах усі інформації нотувала пані Валентина Каплун. Головою комісії був доцент Володимир Кривоніс, який відкрив нашу роботу привітальним словом до всіх присутніх і оголосив порядок денний: пропозиції, зауваження, проведення поточного навчального року і найголовніше питання в старших класах – це, звичайно, матуральні іспити, який було прийнято одноголосно.

Реглямент: Мова і література – перша половина дня, географія, культура, історія – друга половина дня. Про кінцеві іспити звітував п. С. Патриляк. Він привітав присутніх і подякував усім, хто прилучився до кінцевих іспитів, і прозвітував за минулий навчальний рік: 15 шкіл – 170 учнів здавали матуральні іспити. Були деякі зауваги, що іспит був складний, але статистика доказує, що це не так:

20% – здали іспит на «відмінно»

30% – «дуже добре»

30% – «добре»

20% – «задовільно».

Минулої конференції було вирішено, що всі школи мають подати свої варіанти білетів – 20 білетів по 3 питання з кожного предмета, але прислали свої питання тільки кілька вчителів.

Є. Федоренко виголосив доповідь «Голодомор – мова і література», наголосивши, що «без мови немає нації» і яке важливе слово «нація». Також звернув увагу, щоб не використовували підручників з України, які видані за міністра Табачника, а надавали перевагу підручникам, які пропонує Шкільна Рада. Крім того, ті підручники пристосовані до навчання в наших суботніх школах.

Ми вживаємо академічний – харківський – правопис. Від 1981 р. (коли Є. Федоренко прийшов у шкільництво) були опрацьовані нові програми Шкільної Ради, які перероблялися пізніше 5 разів і зараз опубліковані на веб-сторінці Шкільної Ради. Щодо лектури: «Лектура охоплює 10 творів різних авторів. Список творів може змінюватися».

Хрестоматія ХХ століття має літературний, а також українсько-англійський словничок, що може дуже допомагати двомовним дітям. Є. Федоренко нагадав, що над програмами з мови багато попрацювала Ніна Сікора – вчителька з Клівленду. Учителі ставили різні запитання: «Чи обов'язкові на матуральному іспиті синтаксис і морфологія?», «Чи можна замінити граматику на твір?». Відповідь була однозначною: «Обов'язково потрібна граматики в українській мові».

Також до інформаційних звітів про школи долучились ще четверо директорів – п. Оля Костів із Філядельфії, п. Богдан Угрин із Кергонксону, Ізольда Максим із Лінтерхорс, Софія Кенн із Баффало.

Директор школи з Кергонксону пан Богдан Угрин розчаровано зауважив, що багато дітей зовсім не читають, батьки добилися скорочення годин у школі, а деякі навіть позабирали зовсім дітей зі школи. Ярослава Данищук, учитель зі школи в Саут-Баунд-Бруці, Нью Джерсі, сказала, що вони в своїй школі зараз більше контролюють молодші класи, щоб діти в старших класах могли добре читати і розуміти прочитане. Доповідач Наталія Боднар, вчителька географії в м. Пармі, розповіла про «Особливості викладання географії в школах українознавства». Пані Наталя підкреслила, що важливо на уроках географії подавати нові дані, порівняння, зацікавлення, виховання, актуальність, міжпредметні зв'язки, наочність. «Дітям тяжко запам'ятати числа, а діяграму легше».

Світлана Хмурковська, директор з м. Йонкерс, Нью-Йорк, наголосила про важливість курсів підвищення кваліфікації вчителів, які вже 27 років проходять на Союзівці, і присутні побачили цікаву фотосесію з останніх курсів, де вчителі підготували чудову мистецьку програму про княжу добу для дітей, учасників таборів, які перебували у той час на оселі, а також для викладачів навчальних курсів та гостей на вечорі закриття програми.

Про проблеми викладання історії культури України звітував учитель культури та автор підручника «Культура у старших класах» Ігор Мірчук з Філядельфії, Пенсильванія. «Завданням шкіл українознавства є не тільки українознавство, а й українолюбство», – підкреслив свій виступ цитатою І. Мірчука. Він розповів про найвідоміші пам'ятки України: церкви, замки (Хотинь, Кам'янець-Подільський, замок Розумовського у Батурині), 7 чудес України, палац Рум'янцова (Тарнавського), собор Святого Юра у Львові та інші – це тільки короткий перелік пам'ятників, якими багатий наш рідний край.

«Україна має найбільше дерев'яних церков, які залишилися у всьому світі», – зазначив І. Мірчук. Культура тісно пов'язана з літературою: церква у Новомосковську спонукала Олеса Гончара до написання «Собору».

Директор школи з м. Детройта, Мічиган, п. Перекліта відзначив, що «особливо вражає архітектура інших культур, що є на Україні, і ми повинні бути раді, що інші культури залишили у

нас свої пам'ятки. Україна завжди була відкрита для всіх національностей».

Є. Федоренко доповнив: «Про шкільництво в Америці дуже цікавляться в Україні і багато людей звертаються до нас з проханням, щоб ми прислали матеріали, і приємно відзначити, що на Україні вже написані кандидатські праці про шкільництво в Америці на базі видання 2003 року «50-ліття Шкільної Ради».

В. Кривоніс, член Управи Шкільної Ради, розповів про жахливі події у час Голодомору на його батьківщині у Сумській області. Про факти та діяння він дізнався із розповідей батьків та родичів і з тяжким болем у серці поділився з нами. Також він написав статтю про 60-ліття школи у Пасейку, яку вже надрукували в Україні.

День третій – неділя, 7 жовтня 2012 р. Тема Голодомору-Геноциду в Україні була головною протягом усіх трьох днів. Д-р Володимир Боднар розповів про причини та передумови страшної трагедії, а також про тяжкі наслідки, які лягли на плечі наступних кількох поколінь. Головним гостем цього дня була пані Оксана Кулинич, голова Всеамериканського комітету «Поширення правди про Голодомор». Свій виступ вона розпочала із слів вдячності своїй мамі, д-ру Марії Кіцюк, у минулому – вчительці, директору, члену Управи Шкільної Ради, яка була також присутня. Пані Оксана повідомила про організований Конкурс творів та малюнків про Голодомор на всеамериканському рівні для усіх бажаючих взяти участь (не тільки для українців). Інформації вже розіслані по школах. «Дуже необхідно, – сказала пані Оксана, – щоб ми працювали разом, аби не дочекались, коли вже не залишиться кому про це говорити. Ми повинні працювати над заохоченням наших дітей, щоб у майбутньому вони ставали амбасадорськими, державними працівниками, були добре обізнані із правдивою історією України і допомагали впроваджувати її у життя». Вона подала пропозицію створити комітети істориків, які б перевіряли підручники у загальноосвітніх американських школах і надавали правдиві факти про історію в Україні. Бо часто трапляється, що деякі висвітлення подій залишаються неправдивими або застарілими, з впливом совєтської ідеології.

Цікаву відеопрезентацію показала пані Любов Маркевич, директор школи у Чикаго. З проєктом провести конкурс «Голодомор очима дітей» вона поїхала до України. У деяких містах, як розповідала пані Люба, діти навіть не чули,

що таке Голодомор. Але кінцевий результат був фантастичний. Понад 5 тисяч малюнків, відгуків, інтерв'ю, нотатки, які створили діти віком від 10 до 17 років, були зібрані і деякі з них вибрані та поміщені в альманах. «Організування мистецьких конкурсів є дуже важливим заходом, бо це те, що спонукає до мислення, творчого думання, вираження своїх талантів».

І. Мірчук розповів про Голодомор у мистецтві. Багато картин, монументів, музеїв було створено на честь пам'яті жертв Голодомору. А саме: пам'ятник жертв Голодомору у Сумах, скульптор Олег Прокопович, у Харкові – на границі міста і поля – меморіал у формі кургану, перший в Україні хрест-курбан народної скорботи у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі біля Лубен на Полтавщині та багато інших. Ми знаємо, що є офіційний дозвіл на встановлення пам'ятника у Вашингтоні. Усі ми повинні пам'ятати, що 25 листопада – офіційний день пам'яті жертв Голодомору.

На завершення Ю. Гаєцький підкреслив, що четверта частина населення була знищена, а решта не може забути. «Це те, що відбивається жахливою психологічною травмою на нації. Ті, що добре пам'ятають правду, не завжди наслідують розповіді її через страх, що залишиться навечно у їхній пам'яті. У 1932 році була збудована Ярославом Мудрим Нерушіма Стіна, яку ніхто не знищив, і вона має допомогти зберегти наш християнський оптимізм і порвати пута і кайдани, які наш народ протягом всієї історії тягнув, як важке ярмо». А ми маємо цілеспрямовано працювати, доводити до відома та інформувати дітей про правдиві факти нашої історії. Він наголосив на важливості Рідної школи і закликав учителів вірити в себе, вірити в дітей і робити свою роботу, а матура – це нагорода за тяжку працю.

Такі конференції мусять існувати, бо тільки в спільному дружньому колективі народжується істина. А коли йдеться про виховання наших дітей, нашого майбутнього, то немає важливішої справи, аніж шукати і знаходити правильний шлях підходу до юних сердець. Вміло, майстерно, по-вчительськи розвинути талант, навчити мови, історії, культури, допомогти самоутвердитись як істинним українцям, хоч і на еміграції.

Світлана ХМУРКОВСЬКА
директор школи українознавства
м. Йонкерс, штат Нью-Йорк (США)